

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen merkitys ja tavoitteet tulevaisuudessa sekä niiden huomioon ottaminen Salon kaupungin päivittyvässä strategiassa

Sosiaali- ja terveyslautakunta 10.11.2021 § 67

Valmistelija

vt. sosiaali- ja terveyspalveluiden johtaja Anneli Pahta,
anneli.pahta@salo.fi, puh. 02 778 6000

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnan tehtävänä

Sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät hyvinvointialueiden järjestettäväksi 1.1.2023. Vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä säilyy uudistuksen toteutumisen jälkeenkin kunnalla (kuntalaki 410/2015). Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä on määräykset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä (612/2021). Lain mukaan kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Kunnan tehtävänä on

- nimetä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot
- seurata kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin
- raportoida kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä kunnanvaltuustolle vuosittain
- valmistaa kunnanvaltuustolle kerran valtuustokaudessa laajempi hyvinvointikertomus
- toimittaa hyvinvointikertomus ja -suunnitelma jatkossa hyvinvointialueelle
- tehdä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan
- tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä kunnassa muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteena

- lisätä kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä
- ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä ja
- vahvistaa osallisuutta
- siirtää painopistettä ennaltaehkäisevään toimintaan

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen parantaa kuntalaisten elämänlaatua, lisää työllisyyttä ja tuottavuutta sekä hillitsee sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvua. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään ihmisten arkiympäristöissä.

Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle kunnassa luovat muun muassa

- koulutus
- liikuntapalvelut
- ruokapalvelut
- kulttuuripalvelut
- kaavoitus
- liikennejärjestelyt

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen strategian suunnittelussa ja toimeenpanossa

Valtuusto päättää kunnan strategiasta. Strategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen (kuntalaki 410/2015). Kunnan on asetettava strategisessa suunnittelussaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja niitä tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin.

Kunnan on asetettava strategisessa suunnittelussaan paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat

- terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet,
- määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet ja
- käytettävä näiden perustana kuntakohtaisia hyvinvointi- ja terveysosoittimia

Valtuuston vastuulle kuuluu eri tavoin varmistaa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen tehtävän toteutuminen:

- valtuusto vastaa päätöksistä, joilla kunnassa edistetään hyvinvointia ja terveyttä
- valtuusto velvoittaa eri toimialat ottamaan hyvinvointi- ja terveysnäkökulmat huomioon omassa toiminnassaan
- valtuusto varmistaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisesta ja vastuista sovitaan selkeästi

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi asetettujen tavoitteiden toteutuminen varmistetaan kunnassa tekemällä päätösten vaikutusten ennakoarvioita (EVA). Toisin sanoen arvioidaan etukäteen, miten valmistelussa oleva päätös vaikuttaisi erilaisten ihmisryhmien elämään, terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Päätösten vaikutusten ennakoarviointi suuntaa päätöksiä ja toimeenpanoa. Päätösten ennakoarviointi on erittäin tärkeä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työväline kunnalle myös sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueelle 1.1.2023.

Hyvinvointikoordinaattorin rooli ja tehtävät *

Kunnan hyvinvointikoordinaattori huolehtii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyöstä kunnan eri sektoreiden, muiden toimijoiden sekä alueellisten toimijoiden kanssa. Tällä tavoin varmistetaan hyvinvoinnin edistäminen monialaisesti ja sen liittyminen eri sektoreiden työhön. Mikäli tehtävä on sijoitettu osaksi sektorihallintoa, tulee varmistaa toimivat yhteydet keskushallintoon ja muille toimialoille. Kuntaliitto suosittaa hyvinvointikoordinaattorin tehtävän sijoittamista osaksi kunnan keskushallintoa.

Hyvinvointikoordinaattorin tehtäviä ovat esimerkiksi

- raportoiminen kaupungin johtoryhmälle hyvinvointitilanteesta
- kunnan johtoryhmän jäsenyys
- hyvinvointikertomustyön koordinointi
- yhteistyöstä huolehtiminen kunnan toimialojen ja muiden toimijoiden kuten järjestöjen, yritysten ja seurojen välillä
- hyvien käytäntöjen levittäminen
- koulutusten järjestäminen
- viestinnälliset tehtävät
- kansallisten terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien toimeenpanon tukeminen

Hyvinvointikoordinaattorin työparina toimivat esimerkiksi turvallisuuden, ehkäisevän ja edistävän työn alat sekä alueellinen hyvinvointikoordinaattori.

*(Lähde: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen->

HYTE-kerroin – kannustin kunnille *

Kunnille on suunniteltu otettavan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. Tämä tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Kannustin on suunniteltu otettavan käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille jaetaan ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtionosuus. Jo nyt tehtävä työ tulee siis vaikuttamaan rahoitukseen.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja. Prosessi-indikaattoreille haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on". Tulosindikaattoreilla mitataan muutosta väestössä. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaisia muutoksia kunnan asukkaiden terveydessä ja hyvinvoinnissa on tapahtunut viimeisten kahden vuoden aikana"?

* (Lähde: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille>)

Yhteenveto

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä, joka säilyy kunnalla myös 1.1.2023 jälkeen, kun sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueelle. Strategiassa, jonka valtuusto hyväksyy, on otettava huomioon tämä tehtävä ja asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja mittarit, joilla todennetaan tavoitteiden toteutuminen.

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi kunnan on tehtävä yhteistyötä muiden tahojen, kuten hyvinvointialueen, yritysten ja järjestöjen kanssa. Kunnan hyvinvointikoordinaattori tämän yhteistyön toteutumisesta ja varmistaa omalla toiminnallaan myös sen, että kunnan eri sektorit tekevät tiivistä yhteistyötä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi strategiassa sovittujen tavoitteiden toteutumiseksi.

HYTE-työn tavoitteena on hyvinvoiva väestö, joka on myös elinvoimaisen kunnan edellytys. Onnistuneella HYTE-työllä edistetään painopisteen siirtoa korjaavien toimenpiteiden puolelta ennaltaehkäisevään, hyvinvointia ja terveyttä lisäävään suuntaan. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen edellyttää, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ja onnistuneesti kunnissa, ihmisten arkiympäristöissä.

Esittelijä	Vt.Sosiaali- ja terveystalouden johtaja
Päätösehdotus	Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta antaa valmistelun mukaisen lausunnon Salon kaupungin strategian valmisteluun.
Päätös	Katihanna Heikkinen esitti asian palauttamista uudelleen valmisteluun.

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi Katihanna Heikkisen esityksen yksimielisesti.

Tiedoksianto

Toimistopalvelut

Sosiaali- ja terveyslautakunta 08.12.2021 § 90
4846/00.01.02.02/2021

Valmistelija

vt. sosiaali- ja terveyspalveluiden johtaja Anneli Pahta,
anneli.pahta@salo.fi, puh. 02 778 6000

Johdanto

Kuntalaisten hyvinvointi on paljon muutakin kuin sosiaali- ja terveyspalvelut. Kunnan tehtävänä on jatkossakin, vuodesta 2023 eteenpäin, edistää kuntalaisten hyvinvointia eri toimialoillaan: kaavoitus; liikenne, asuminen ja ympäristö; vapaa-aika ja nuorisotoimi; varhaiskasvatus ja koulutus; kulttuuri ja liikunta sekä ravitsemus- ja ruokapalvelut. On tärkeää, että kunnalla on selkeä näkemys tästä lakisääteisestä tehtävästään. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tapahtuu kunnassa asukkaiden arkiympäristössä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet tulee olla mukana kuntastrategiassa ja eri toimialojen suunnitelmissa.

Hyvinvoinnin ja edistämisen tehtävästä

Sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät hyvinvointialueiden järjestettäväksi 1.1.2023. Vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä säilyy uudistuksen toteutumisen jälkeenkin kunnalla (kuntalaki 410/2015). Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä on määräykset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä (612/2021). Lain mukaan kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Kunnan tehtävänä on

- nimetä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot
- seurata kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin
- raportoida kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä kunnanvaltuustolle vuosittain
- valmistaa kunnanvaltuustolle kerran valtuustokaudessa laajempi hyvinvointikertomus
- toimittaa hyvinvointikertomus ja -suunnitelma jatkossa hyvinvointialueelle
- tehdä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan
- tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä kunnassa muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteena

- lisätä kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä
- ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä ja
- vahvistaa osallisuutta
- siirtää painopistettä ennaltaehkäisevään toimintaan

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen parantaa kuntalaisten elämänlaatua, lisää työllisyyttä ja tuottavuutta sekä hillitsee sosiaalisten

ongelmien ja eriarvoisuuden kasvua. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään ihmisten arkiympäristöissä.

Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle kunnassa luovat muun muassa

- koulutus
- liikuntapalvelut
- ruokapalvelut
- kulttuuripalvelut
- kaavoitus
- liikennejärjestelyt

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen strategian suunnittelussa ja toimeenpanossa

Valtuusto päättää kunnan strategiasta. Strategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen (kuntalaki 410/2015). Kunnan on asetettava strategisessa suunnittelussaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja niitä tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin.

Kunnan on asetettava strategisessa suunnittelussaan paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat

- terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet,
- määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet ja
- käytettävä näiden perustana kuntakohtaisia hyvinvointi- ja terveysosoittimia

Valtuuston vastuulle kuuluu eri tavoin varmistaa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen tehtävän toteutuminen:

- valtuusto vastaa päätöksistä, joilla kunnassa edistetään hyvinvointia ja terveyttä
- valtuusto velvoittaa eri toimialat ottamaan hyvinvointi- ja terveysnäkökulmat huomioon omassa toiminnassaan
- valtuusto varmistaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisesta ja vastuista sovitaan selkeästi

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi asetettujen tavoitteiden toteutuminen varmistetaan kunnassa tekemällä päätösten vaikutusten ennakoarvioita (EVA). Toisin sanoen arvioidaan etukäteen, miten valmistelussa oleva päätös vaikuttaisi erilaisten ihmisryhmien elämään, terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Päätösten vaikutusten ennakoarviointi suuntaa päätöksiä ja toimeenpanoa. Päätösten ennakoarviointi on erittäin tärkeä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työväline kunnalle myös sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueelle 1.1.2023.

Hyvinvointikoordinaattorin rooli ja tehtävät *

Kunnan hyvinvointikoordinaattori huolehtii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyöstä kunnan eri sektoreiden, muiden toimijoiden sekä alueellisten toimijoiden kanssa. Tällä tavoin varmistetaan hyvinvoinnin edistäminen monialaisesti ja sen liittyminen eri sektoreiden työhön. Mikäli tehtävä on sijoitettu osaksi sektorihallintoa, tulee varmistaa toimivat yhteydet keskushallintoon ja muille toimialoille. Kuntaliitto suosittaa hyvinvointikoordinaattorin tehtävän sijoittamista osaksi kunnan keskushallintoa.

Hyvinvointikoordinaattorin tehtäviä ovat esimerkiksi

- raportointi kaupungin johtoryhmälle hyvinvointitilanteesta

- kunnan johtoryhmän jäsenyys
- hyvinvointikertomustyön koordinointi
- yhteistyöstä huolehtiminen kunnan toimialojen ja muiden toimijoiden kuten järjestöjen, yritysten ja seurojen välillä
- hyvien käytäntöjen levittäminen
- koulutusten järjestäminen
- viestinnälliset tehtävät
- kansallisten terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien toimeenpanon tukeminen

Hyvinvointikoordinaattorin työparina toimivat esimerkiksi turvallisuuden, ehkäisevän ja edistävän työn alat sekä alueellinen hyvinvointikoordinaattori.

*(Lähde: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyvinvointikoordinaattori-kunnassa>)

HYTE-kerroin – kannustin kunnille *

Kunnille on suunniteltu otettavan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. Tämä tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Kannustin on suunniteltu otettavan käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille jaetaan ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtionosuus. Jo nyt tehtävä työ tulee siis vaikuttamaan rahoitukseen.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määräajoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja. Prosessi-indikaattoreille haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on". Tulosindikaattoreilla mitataan muutosta väestössä. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaisia muutoksia kunnan asukkaiden terveydessä ja hyvinvoinnissa on tapahtunut viimeisten kahden vuoden aikana"?

*(Lähde: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille>)

Yhteenveto

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä, joka säilyy kunnalla myös 1.1.2023 jälkeen, kun sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueelle. Strategiassa, jonka valtuusto hyväksyy, on otettava huomioon tämä tehtävä ja asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja mittarit, joilla todennetaan tavoitteiden toteutuminen.

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi kunnan on tehtävä yhteistyötä muiden tahojen, kuten hyvinvointialueen, yritysten ja järjestöjen kanssa. Kunnan hyvinvointikoordinaattori tämän yhteistyön toteutumisesta ja varmistaa omalla toiminnallaan myös sen, että kunnan eri sektorit tekevät tiivistä yhteistyötä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi strategiassa sovittujen tavoitteiden toteutumiseksi.

HYTE-työn tavoitteena on hyvinvoiva väestö, joka on myös elinvoimaisen kunnan edellytys. Onnistuneella HYTE-työllä edistetään painopisteen siirtoa korjaavien toimenpiteiden puolelta ennaltaehkäisevään, hyvinvointia ja terveyttä lisäävään suuntaan. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon

kustannusten kasvun hillitseminen edellyttää, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ja onnistuneesti kunnissa, ihmisten arkiympäristöissä.

Esittelijä	Vt. Sosiaali- ja terveystalouden johtaja
Päätösehdotus	Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta antaa valmistelun mukaisen lausunnon Salon kaupungin strategian valmisteluun.
Päätös	Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.
Tiedoksianto	Kaupunginjohtaja Viestintäpäällikkö